

Секція 4. Демографія, економіка праці та управління персоналом

САЛО ЯНА ВІКТОРІВНА

аспірант кафедри управління персоналом та економіки праці

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ФАКТОРИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Диференціація, за визначенням, означає відмінності між людьми та між соціальними групами за доходами, майном, багатством, рівнем життя. Поняття «нерівність» та «диференціація» ототожнюються дослідниками: «нерівність - це форма соціальної диференціації», «нерівність - це диференціація людей». У більшості випадків в даний час соціально-економічна диференціація розглядається як нерівність рівнів добробуту населення.

Сучасні українські ЗМІ, уряд, наукове товариство та навіть політики постійно акцентують увагу на негативній картині в сфері диференціації доходів населення. Реальна ситуація не покращується, а навіть погіршується: багаті стають багатшими, а бідні - біднішими. За даними Державного комітету статистики України, в останні роки коефіцієнт Джині знижувався, але в 2014 р. почало відбуватись його зростання (табл. 1).

Таблиця 1

Коефіцієнт Джині в Україні за період 2008 – 2015 рр.

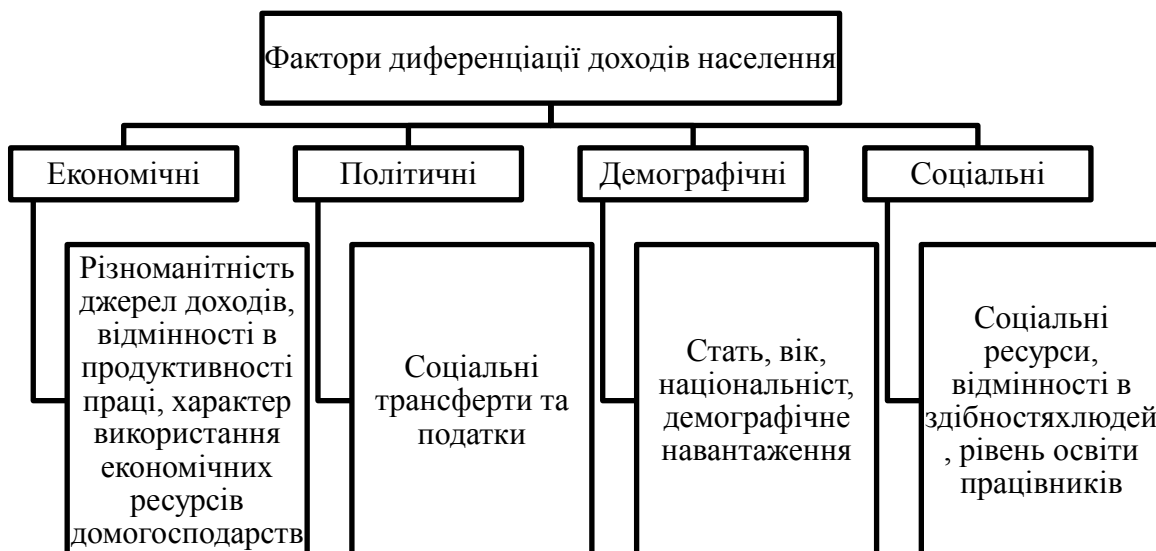
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0,278	0,277	0,270	0,263	0,248	0,250	0,240	0,243

Джерело: складено автором на основі [2]

Обсяг грошових коштів, що надходять в розпорядження як окремої людини, так і суспільства в цілому, є результатом комплексної взаємодії економічних, політичних, соціальних, демографічних, географічних,

професійних, психологічних та інших факторів. Одні фактори впливають на процес диференціації прямо, інші - опосередковано, треті є фоном для дії інших. Деякі фактори впливають на формування доходів населення, інші - на процес їх розподілу та перерозподілу. Одні фактори диференціації можна пом'якшити або навіть усунути, інші - ні. Однак всі вони взаємопов'язані та взаємозалежні, діють не окремо, а разом, посилюючи або послаблюючи один одного.

Отже, аналізуючи запропоновані різними дослідниками фактори, їх можна виділити об'єднати в групи (Рис. 1).

Рис. 1. Класифікація факторів диференціації доходів населення

Джерело: складено автором на основі [3]

На рівень диференціації доходів населення найбільший вплив здійснюють економічні фактори. Найбільший вплив економічні фактори здійснюють через ступінь диференціації заробітної плати. Поряд з не виправдано високим ступенем нерівності населення по заробітній платі, найважливішою проблемою в даний час є спотворений характер її диференціації. Спотворення полягає в тому, що в українській економіці при визначенні заробітку головну роль відіграють фактори, які не пов'язані

з рівнем розвитку робочої сили (освіта, кваліфікація, досвід), а зовнішні по відношенню до працівника – робота в більш успішних та конкурентоспроможних галузях, на провідному підприємстві.

Дуже різноманітний вплив на диференціацію доходів населення держави здійснюють політичні фактори шляхом соціальної, податкової, кредитно-грошової політики, політики в області зайнятості та ін..

До демографічними факторів, що впливають на рівень доходів населення, відносять стать, вік, сімейний стан, національність. Таким явищем є, коли жінкам, молодим або, навпаки, літнім працівникам або робочим, які належать до національних меншин, що мають такі ж здібності, рівень освіти і продуктивність праці, як і у інших працівників, платять набагато менше, ніж останнім.

Серед соціальних факторів, які впливають на рівень диференціації доходів населення, слід назвати відмінності у здібностях людей, рівень освіти та кваліфікація працівників, схильність людей до ризику. Також рівень доходу багато в чому залежить від того, в якій місцевості - міській чи сільській - проживає людина. Міські жителі, як правило, мають більш високі доходи внаслідок великих можливостей для їх отримання.

Поляризації населення України за доходами прийняла стійкий та загрозливий характер. Вона породжує фрагментацію перш єдиної соціальної структури на безліч автономні та ізольовані один від одного прошарки та групи, підбив суспільної солідарності, а в кінцевому підсумку відрахування окремих категорій населення з суспільного виробництва і соціального життя.

Диференціація верств суспільства за рівнем доходів, способу життя, наявністю або відсутністю привілеїв становлять поняття соціальної стратифікації. Відсоток людей, які перебувають на тій чи іншій ступені соціальної стратифікації - є показник рівня життя населення країни.

Суспільство з раціональної диференціацією доходів, відносно рівномірною, є більш стійким за рахунок чисельного середнього класу, має інтенсивну соціальну мобільність, сильні стимули до соціального поступу та професійного зростання. І, навпаки, суспільство з різкою диференціацією доходів крайніх полюсних груп населення відрізняється соціальною нестійкістю, відсутністю сильних стимулів до професійного росту, значним ступенем криміногенності соціальних відносин.

Зниження диференціації доходів населення має не тільки соціальну значущість, а й економічну, сприяє вирішенню завдань зростання і зміцнення української економіки.

Підвищення якості життя населення є головною метою розвитку сучасного суспільства. Необхідним елементом державної політики підвищення якості життя є регулювання доходів населення, оскільки надмірна диференціація доходів викликає соціальну напругу в суспільстві, формує нерівні соціальні можливості індивідів та гальмує підвищення якості життя та побудову інноваційної економіки.

Для пришвидшення економічного зростання і здійснення реальної модернізації української економіки потрібно чітко визначити та дотримуватись стратегії і тактики економічних реформ, орієнтованих на забезпечення добробуту всього населення на підставі застосування інноваційної моделі розвитку з визначенням короткострокових і довгострокових чинників впливу [1, с. 54].

Література:

1. Радченко Л. П. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка», 2013, вип. 13. – С. 48 – 55.

2. Статистичний збірник «Витрати і ресурси домогосподарств України» (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) у 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 рр.
3. Тохтарова В. С. Дифференциация доходов населения: проблемы и факторы / В. С. Тохтарова // Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. – Хмельницький, 2011. – № 6, Т. 1.: Економічні науки. – С. 216 – 219.